herpy

WĘŻE

Eastern Pinesnake

Pituophis melanoleucus

Pituophis melanoleucus to masywny, dzienny i ryjący wąż z południowo-wschodnich Stanów Zjednoczonych, gdzie zamieszkuje piaszczyste lasy sosnowe i otwarte zarośla. Osiąga 120-210 cm, ma jasne ubarwienie z ciemnymi plamami i spiczasty pysk przystosowany do kopania. Zagrożony głośno syczy i wibruje ogonem jak grzechotnik. Jest odporny i chętnie je, ale jest duży, silny i potrafi świetnie uciekać.

Rodzina: Colubridae Dawna nazwa: *Coluber melanoleucus; Pityophis melanoleucus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**120-210 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-29 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-34 °C**
Temperatura w nocy	**18-24 °C**
Wilgotność	**30-50%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**36-48 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**3-24 jaj**
Zniesienia w roku	**1**
Inkubacja	**64-79 dni** przy 26-28 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Pituophis melanoleucus to duży, ciężki i umięśniony, niejadowity wąż. Głowa jest mała w stosunku do ciała i ma spiczasty pysk z powiększoną tarczką rostralną, której wąż używa do kopania w luźnej ziemi. Łuski grzbietowe są kilowate i ułożone w 27-37 rzędach, a z przodu głowy zwierzę ma cztery małe tarczki, podczas gdy większość innych północnoamerykańskich węży ma tylko dwie. Barwa podstawowa jest jasna, od białej i kremowej po szarobrązową, z czarnymi, brązowymi lub rdzawobrązowymi plamami. U formy z północnej części zasięgu przednia część ciała jest wyraźnie czarno-biała, a tylna brązowo plamista. U formy z Florydy i Georgii ubarwienie jest szaro- do rdzawobrązowego z niewyraźnymi plamami, a u formy z południowo-zachodniego wybrzeża Zatoki Meksykańskiej zwierzę jest niemal całkowicie czarne z czerwonawym pyskiem. Młode są bardziej matowe i uzyskują pełne ubarwienie po pierwszym linieniu.

Dorosłe osobniki mają 120-210 cm długości razem z ogonem, a pojedyncze przekraczają 230 cm. Płcie są do siebie podobne. Świeżo wyklute młode mierzą 33-45 cm. Gatunek należy do największych węży wschodniej części Ameryki Północnej.

Nazwa gatunkowa złożona jest ze słów oznaczających czerń i biel i nawiązuje do kontrastowego rysunku. W literaturze stosuje się trzy podgatunki: *P. m. melanoleucus*, *P. m. mugitus* i *P. m. lodingi*. Nowsze badania genetyczne wskazują, że podgatunki nie odpowiadają odrębnym liniom ewolucyjnym, lecz płynnie przechodzą jeden w drugi, więc podział ten jest rewidowany. Dawniej do gatunku zaliczano także formy zachodnie, ale obecnie klasyfikuje się je jako *Pituophis catenifer*, a *Pituophis ruthveni* uznaje się za odrębny gatunek. Zwierzęta w handlu mogą więc być sprzedawane pod wieloma nazwami; hodowla jest dla wszystkich taka sama.

Te węże są silne i wymagają respektu. Osobniki z hodowli zwykle uspokajają się przy regularnym braniu do ręki, ale głośno syczą i mogą atakować, zwłaszcza jako młode.

Występowanie i środowisko

Pituophis melanoleucus występuje w południowo-wschodniej części Stanów Zjednoczonych. Zasięg obejmuje obszar od południowego New Jersey i zachodniej Wirginii przez Karolinę Północną i Południową, Georgię i Florydę po Alabamę, Missisipi i wschodnią Luizjanę, a na północy po Tennessee i południowe Kentucky. Populacja jest podzielona na kilka odrębnych obszarów, z których niektóre leżą daleko od głównego zasięgu, np. w południowym New Jersey oraz w górach Wirginii i Wirginii Zachodniej. W Georgii i Alabamie formy przechodzą jedna w drugą.

> **Naturalny zasięg:** Stany Zjednoczone.

ŚRODOWISKO

Pituophis melanoleucus żyje na suchych, dobrze zdrenowanych i piaszczystych glebach z niewielką roślinnością runa: w lasach sosnowych, piaszczystych lasach mieszanych sosnowo-dębowych, otwartych zaroślach, na starych polach i suchych, kamienistych wzniesieniach. Wiele siedlisk regularnie płonie, co utrzymuje je otwarte. Gatunek występuje od poziomu morza po niższe partie gór.

Wąż jest aktywny w dzień, od marca lub kwietnia do października lub listopada. Dużo czasu spędza pod ziemią, w samodzielnie wykopanych korytarzach lub w norach gryzoni, gdzie znajduje zdobycz i chroni się przed zimnem i silnym letnim upałem. Zjada gryzonie, wiewiórki ziemne, krety, ptaki i ptasie jaja, a zdobycz zabija, przyciskając ją do ściany korytarza. Zimę spędza w kryjówkach, w niektórych rejonach gromadnie, w innych samotnie. Na Florydzie zima jest tak łagodna, że zwierzęta nie zapadają w prawdziwy spoczynek zimowy. Jaja składane są w samodzielnie wykopanych komorach w luźnym piasku lub pod kamieniami i pniami.

Hodowla

TERRARIUM

O hodowli samego *Pituophis melanoleucus* wiadomo stosunkowo niewiele, ponieważ zwierzęta w handlu często sprzedawane są pod innymi nazwami. Utrzymuje się go jak najbliższych krewnych, *Pituophis catenifer* i *Pituophis ruthveni*, a wartości nieznane dla samego gatunku zaczerpnięto z danych dla rodzaju.

Dorosły wąż potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość). Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, bo gatunek kopie i eksploruje, ale rzadko się wspina. Największe osobniki potrzebują więcej miejsca. Młode mogą zacząć w małym pojemniku o wymiarach około 30 × 20 cm i być przenoszone do większych w miarę wzrostu. Gatunek trzyma się pojedynczo. Węże z tego rodzaju rzadko zjadają osobniki własnego gatunku, ale samce mogą walczyć, a problemy mogą pojawić się bez ostrzeżenia.

Stosuj suche, luźne podłoże o głębokości 5-10 cm, np. wióry osikowe, w którym wąż może kopać. Unikaj cedru, którego olejki mogą szkodzić wężowi, oraz kolb kukurydzianych, piasku i kory, które mogą powodować zatkanie jelit lub zatrzymywać wilgoć. Podłoże musi być suche, bo stała wilgoć prowadzi do gnicia łusek. Warstwa gazet pod wiórami ułatwia sprzątanie. Umieść co najmniej jedną ciasną kryjówkę na każdym końcu, aby wąż mógł być jednocześnie w cieple i w ukryciu. Ciasne kryjówki są używane chętniej niż duże. Dobrze jest dodać kilka gałęzi, rur korkowych lub kamieni, o które wąż może się zapierać. Karm na płaskim kamieniu, płytce lub w kryjówce, nie na luźnym podłożu.

Terrarium musi się zamykać na zamek. Gatunek jest bardzo silny, napiera na pokrywy i znajduje każdą szczelinę, więc wszystkie otwory muszą mieć zamek lub przykręcaną pokrywę.

TEMPERATURA

W dzień temperatura w terrarium powinna wynosić 24-29 °C, ze strefą ciepłą 30-34 °C pod źródłem ciepła i chłodniejszym końcem do 24 °C, aby wąż mógł sam wybierać, zwłaszcza po posiłku. W nocy temperatura spada o 3-8 stopni, do 18-24 °C. Stale wysoka temperatura przez wiele tygodni obciąża węża i obniża płodność samców, dlatego dobowe wahania i rytm sezonowy są zdrowe.

Używaj maty grzewczej pod jedną trzecią dna, żarówki grzewczej lub ceramicznego promiennika, wszystko sterowane termostatem. Powierzchnia maty grzewczej nie powinna być cieplejsza niż około 32-34 °C. Nigdy nie używaj kamieni grzewczych, które mogą powodować oparzenia. Żarówki i źródła ciepła muszą być umieszczone tak, aby wąż nie mógł ich dotknąć.

Zbyt niska temperatura może powodować złe trawienie, wymioty i utratę apetytu. Nagły spadek temperatury może wywołać wymioty. Wąż, który stale leży przy źródle ciepła, ma za zimno. Wąż, który leży w misce z wodą lub stale próbuje uciec, ma za ciepło. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym lub na podczerwień.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 30-50 %. *Pituophis melanoleucus* pochodzi z suchych, piaszczystych siedlisk, a podłoże należy utrzymywać suche. Zapewnij ciężką, niewywracalną miskę ze świeżą wodą i regularnie ją wymieniaj. Miska powinna być na tyle duża, by wąż mógł z niej pić, ale nie tak duża, by zapełniała się odchodami.

Podczas linienia, które poznasz po matowych łuskach i niebieskawych oczach, możesz co drugi dzień lekko zraszać węża i najbliższe podłoże, aż skóra zejdzie. Pomóc może wilgotna kryjówka z lekko wilgotnym torfowcem, ale potem ją usuń, aby podłoże pozostało suche. Po linieniu sprawdź, czy zeszły łuski oczne i koniec ogona. Wąż ma skłonność do ich zatrzymywania, a resztki usuwa się ostrożnie wilgotną ściereczką lub w krótkiej, letniej kąpieli.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Pituophis melanoleucus jest aktywny w dzień, ale rzadko się wygrzewa i nie potrzebuje światła UVB, by pozostać zdrowym. Wystarczy zwykły rytm dnia i nocy, około 12 godzin światła i 12 godzin ciemności, sterowany wyłącznikiem czasowym. Jeśli terrarium stoi przy oknie, krótkie jesienne dni mogą sprawić, że wąż przestanie jeść, bo odbiera to jako nadejście zimy. Można to świadomie wykorzystać przed rozmnażaniem, ale jeśli zwierzęta mają być aktywne przez cały rok, światło musi palić się co najmniej 12 godzin dziennie. Umieść wszystkie żarówki poza zasięgiem węża.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Pituophis melanoleucus żywi się gryzoniami, a w niewoli dostaje mrożone i rozmrożone myszy i szczury. Urozmaiceniem mogą być pisklęta kurze i przepiórki. Nie podawaj żywych gryzoni, które mogą pogryźć węża. Zdobycz może być co najwyżej tak szeroka jak najszersze miejsce ciała węża. Lepiej podać dwie małe ofiary niż jedną dużą, bo zbyt duży posiłek powoduje wymioty. Rozmrażaj pokarm powoli i podawaj go długą pęsetą, aby wąż nie pomylił ręki z jedzeniem.

Młode karmi się co 5-7 dni 1-2 ofiarami odpowiedniej wielkości. Dorosłe dostają małego dorosłego szczura co 5-7 dni, najwyżej dwa na tydzień. Przejdź na szczury, gdy tylko ofiara będzie wystarczająco duża, aby dorosły wąż nie musiał dostawać 5-10 myszy tygodniowo. Samice po złożeniu jaj lub przed spoczynkiem zimowym mogą potrzebować nieco więcej.

Te węże łatwo tyją. Nadwaga prowadzi do zatrzymania jaj i skraca życie. Wąż powinien być okrągły i jędrny, bez widocznego kręgosłupa, a wzrostu nie wolno przyspieszać dużymi posiłkami. To normalne, że wąż robi 3-5-tygodniową przerwę w jedzeniu bez widocznej przyczyny; jeśli poza tym jest zdrowy, można ją przeczekać. Suplementy witaminowe są zbędne, jeśli zwierzęta karmowe są zdrowe i dobrze odżywione, a jeśli się ich używa, to oszczędnie i najwyżej przy co trzecim lub czwartym karmieniu.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Pituophis melanoleucus ma dramatyczną obronę. Zagrożony syczy bardzo głośno, co wzmacnia chrzęstny fałd przed tchawicą, wibruje ogonem, spłaszcza głowę i atakuje zamaszystym ruchem. Przypomina to grzechotnika, ale zwierzę nie jest jadowite. Osobniki odłowione z natury są często agresywne, natomiast wyhodowane zwykle uspokajają się przy regularnym, krótkim braniu do ręki. Młode są najbardziej nerwowe i mogą kąsać.

Chwytaj od dołu i podpieraj całe ciało, aby wąż nie zwisał. Nie bierz do ręki zwierzęcia w trakcie linienia, tuż po posiłku ani gdy jest chore, a nowym osobnikom daj czas na aklimatyzację, zanim zaczniesz je brać do ręki. Zwierzę jest silne i porusza

się szybko, więc zawsze pilnuj zamków i pokryw.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie z zewnątrz są do siebie podobne, a określenie płci wymaga sondy lub doświadczenia i najlepiej zostawić je doświadczonemu hodowcy lub weterynarzowi. Węże osiągają dojrzałość płciową po 3-4 latach. Przed rozmnażaniem zwierzęta muszą być dobrze zbudowane i zdrowe, a wzrostu nie wolno przyspieszać, by szybciej osiągnęły wielkość rozrodczą.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek kopuluje wiosną, zwykle w kwietniu-maju, a samce walczą o samice. W niewoli rozmnażanie następuje zwykle po chłodnym okresie zimowym. Karmienie przerywa się, aż jelita będą puste, a światło i temperaturę stopniowo się obniża; podaje się tylko świeżą wodę. Temperatura i czas trwania nie są udokumentowane dla tego konkretnego gatunku, ale podobnie jak u *Pituophis catenifer* odpowiednie jest około 13 °C przez kilka miesięcy. Wiosną przez kilka dni podnosi się temperaturę i natężenie światła, a zwierzęta karmi się obficie.

Po pierwszym linieniu samicy po spoczynku samca dosadza się do samicy, najlepiej w jej terrarium. Zaloty mogą być gwałtowne, więc przestrzeń jest zaletą. Samiec przytrzymuje samicę za kark, a kopulacja może trwać od pół godziny do ponad godziny. Gdy kopulacja jest pewna, zwierzęta wracają każde do swojego terrarium.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

W naturze jaja składane są w czerwcu-sierpniu. Zniesienie liczy zwykle 3-24 jaja, średnio około 8. Jaja są białe, skórzaste i duże, do około 66 mm długości, i sklejają się ze sobą. Samica składa zwykle jedno zniesienie w roku. Zapewnij samicy pojemnik do składania jaj z wilgotnym torfowcem lub wermikulitem, a potem karm ją obficie.

INKUBACJA

Jaja przenosi się do pojemnika z wilgotnym wermikulitem, w którym woda i wermikulit są w równych proporcjach wagowych, i inkubuje jako zlepek. Jeśli trzeba je rozdzielić, ostrożnie się je rozcina. Temperatura powinna wynosić 26-28 °C. Wyklucie następuje po 64-79 dniach. Zapadnięte jaja oznaczają, że jest za sucho, natomiast nadmiaru wilgoci nie da się naprawić. Pozwól młodym wyjść samodzielnie i nie nacinaj jaj zbyt wcześnie.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają przy wykluciu 33-45 cm długości i często od pierwszego dnia syczą i atakują. Linieją w ciągu tygodnia, a potem mogą dostać pierwszy posiłek. Szczury jako pierwszy posiłek powodują później mniej problemów z wybrednymi młodymi niż myszy; większość bez trudu przyjmuje rozmrożony pokarm. Trzymaj je pojedynczo w małych, wentylowanych pojemnikach z kryjówką, suchym podłożem i wodą. Karm co 5-7 dni całymi ofiarami odpowiedniej wielkości. Młode szybko rosną przez pierwsze trzy lata.

Zdrowie i częste błędy

Pituophis melanoleucus jest odporny, a większość problemów wynika z niewłaściwej temperatury, wilgotności lub karmienia. Typowe błędy to:

- Zbyt niska temperatura, która powoduje złe trawienie, wymioty i utratę apetytu.
- Wilgotne podłoże i słaba wentylacja, które powodują gnicie łusek i infekcje skóry.
- Przekarmianie, które prowadzi do otyłości, zatrzymania jaj i krótszego życia, oraz zbyt duże posiłki, które powodują wymioty.
- Resztki wylinki, zwłaszcza łuski oczne i koniec ogona, które należy ostrożnie usunąć po linieniu.
- Roztocza i kleszcze. Roztocza widać jako małe czarne kropki na zwierzęciu i w misce z wodą; mogą powodować anemię. Lecz środkami od weterynarza i dokładnie wyczyść terrarium. Kleszcze usuwa się ostrożnie razem z główką.
- Zatkanie jelit połkniętym podłożem, jeśli zwierzę karmi się na luźnym podłożu.

Objawy choroby to apatia, wymioty, brak lub zmiana odchodów, ciężki lub otwarty oddech, pomarszczona skóra oraz śluz z nosa lub pyska. Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie przez co najmniej 60 dni. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli wąż nie je przez kilka tygodni i jednocześnie wydaje się chory.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/weze/pituophis-melanoleucus